

Внесок Сльозкіна П. Р. у розвиток вітчизняної аграрної науки

Серед відомих вітчизняних учених важливе місце посідає видатний учений-грунтознавець Сльозкін Петро Родіонович (1862–1927 рр.). Народився П. Р. Сльозкін 10 серпня 1862 р. у Москві. Впродовж 1874-1881 рр. навчався на механічному відділенні Московського реального училища, а у 1881-1885 рр. – сільськогосподарському відділенні Петровської землеробської та лісової академії, де у 1885 р. отримав ступінь кандидата сільськогосподарства [1; 2; 3].

На становлення майбутнього вченого важливий вплив мав досвід, здобутий ним під час закордонних стажувань та навчань. У період з 1886-1887 рр. вивчав культуру бавовників у США, досліджував можливості розвитку бавовництва на Закавказзі та в Закаспійському краї, ознайомився зі станом сільського господарства Південного степу, Приволзького регіону. 1889 зарахований до штату департаменту землеробства міністерства державних маєтностей Російської імперії. Готувався до викладацької роботи, зокрема перебував за кордоном у Національному агрономічному інституті (Франція), Мюнхенському політехнічному інституті (Німеччина) та ін.

Працював під керівництвом визнаного теоретика світової агрономії І. Стебута (1833—1923). За дорученням департаменту землеробства досліджував умови хлібної торгівлі за кордоном, брав участь в організації Всесвітньої виставки в Чикаго (США). У період з 1895 до 1897 завідував Сочинською сільськогосподарською та садовою дослідною станцією.

1897 заснував Контрольно-насіenneву станцію в Києві та лабораторію Київ. землеробського синдикату, якими керував до 1899 року. Після захисту магістерської дисертації «Етюди про гумус» - екстраординарний, згодом — ординарний професор кафедри землеробства Київського політехнічного інституту, де працював до 1915. Одночасно зарахований до штату міністерства фінансів Російської імперії. Обраний членом Всеросійського

академічного союзу (1905р.), позаштатним професором Київських вищих приватних курсів (1906-1908 рр).

Із 1908 року - декан сільськогосподарського відділення Київського політехнічного інституту. Член Наукового товариства економістів у Києві, член редколегії журналу борошномельних виробників «Русский мельник» (із 1908 року), співзасновник Київського агрономічного товариства (із 1909 року), член Ґрунтової комісії Московського товариства сільського господарства, завідувач музею товарознавства Київського комерційного інституту (до 1917 року) [1; 2].

1912-1927рр. - завідувач лабораторії сільського товарознавства, декан економічного факультету, член піклувальної ради, ректор Київського державного комерційного інституту (1917 рік). Одночасно 1920-1927 рр. - професор Київського інституту народного господарства. Обирався членом сільськогосподарської секції Київського губернського держплану. Ініціював створення крайового сільськогосподарського і промислового музею в м. Київ. Із 1919 року — член Постійної комісії для виучування природних багатств України ВУАН [1; 3].

Низка його праць ученого щодо тарифної політики на сільськогосподарську продукцію, її експорту та імпорту, спеціалізації аграрного виробництва тощо заклала теоретико-методологічні та практичні основи становлення аграрно-економічної науки в Україні. Ці праці не втратили своєї актуальності і в умовах українського сьогодення.

Суттєвим внеском у розвиток вітчизняної аграрної науки є дослідження вченого, в яких наголошується про необхідність вивчення не лише зовнішніх факторів (обробіток ґрунту, удобрення та ін.), але й саму рослину. Завдячуючи Петру Родіоновичу уже після 1910 року з'явилися селекційні поля і станції, на яких досліджували культурні рослини. Монографія П.Р.Сльозкіна «Сахарная свекла и ее культура» (1908) для свого часу була

визнана кращою у країні науковою працею про цю важливу для сільського господарства України культуру [11].

Сльозкін Петро Родіонович цілком заслужено вважається засновником насінневого контролю. Саме 1 березня 1897 року його було призначено завідувачем Контрольно – насінневою станцією і сільськогосподарською лабораторією Київського Землеробського Синдикату.

Студенти і колеги відмічали високу практичну спрямованість лекцій професора, він завжди наголошував на важливості зв'язку навчання з практикою діяльності. Характерною рисою ученого і педагога були не лише високий професіоналізм і прагнення закласти фундамент наукових знань про сільське господарство, а й всебічна гуманітарна підготовка, широта кругозору інтересів. Знання кількох мов, обізнаність з музикою, літературою, театром, живописом — основа всебічно розвиненої особистості, взірця і прикладу для наслідування студентів. Читання лекцій Петро Сльозкін вважав справою честі кожного дослідника і педагога найвищого рівня. Його лекції, за свідченням сучасників, відзначалися глибиною, логічністю, дохідливістю, емоційним характером та багатством мови.

Для вивчення викладацького і науково-методичного досвіду П. Р. Сльозкіна важливе значення мають праці з галузі *Методологія аграрної та економічної освіти: «Агроном-практикант в господарстві», «По старому вопросу (о расширении кафедр агрономии при университетах)», «Справ очник для студентов сельскохозяйственного отделения Киевского политехнического института», «Сельскохозяйственное товароведение», «Товароведение продуктов сельского хозяйства», «Курс описательного товароведения», «Агроном-практикант в совхозе» та ін.*

Наукова спадщина Петра Сльозкіна налічує 75 монографічних видань і статей, серед них - 3-томна серія «Зернові злаки, їхнє життя та способи вирощування» (1904 р.), «Цукровий буряк та його культура» (1908 р.),

«Польові рослини різних родин, їхні особливості та способи вирощування» (1910 р.). Теоретичні розробки П. Р. Сльозкіна довели необхідність із метою підвищення продуктивності агрофітоценозів впливати не тільки на ґрунт, а й на саму рослину. Дослідження вченого сприяли заснуванню в країні мережі селекційних установ. Вагомі успіхи в діяльності першої в Європі такої станції дали підстави для проведення в Харкові в 1911 році 1-го Всеросійського з'їзду із селекції, насінництва та розповсюдження селекційного матеріалу. Згодом акад. М.Вавилов назвав цей з'їзд основою становлення в країні не лише різних напрямів аграрної науки, а й генетики [6; 7; 8; 9; 13].

Петро Родіонович значну роль приділяв суспільній діяльності: він ініціював заснування Музею товарознавства при Київському комерційному інституті та створення низки спеціалізованих кабінетів і лабораторій, що сприяло унаочненню навчального процесу та допомагало в наукових студіях співробітників інституту. У роки українських визвольних змагань долучався до розробки економічної політики українських урядів і натомість піддавав критиці більшовицьку економічну програму.

Література:

1. Вергунов В.А. Професор Сльозкін Петро Родіонович (1862–1927). – К.: Аграрна наука, 2007. – 180 с.
2. Вергунов В.А. Академізація вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи : істориконауковий аналіз (до 75-річчя створення Української академії аграрних наук) / В. А. Вергунов // Нариси з історії природознавства і техніки. – 2005. – Вип. 45. – С. 167-182.
3. Вознюк С. Коли оживає пам'ять — спалахує світло істини : Вергунов В. А. Професор Сльозкін Петро Родіонович (1862–1927). – К.: Аграрна наука, 2007. – 180 с. / С. Вознюк, Є. Філіпович // Вісник Національної академії наук України. - 2008. - № 2. - С. 60-62.

